

Sylwia Zaborska
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie
ORCID: 0000-0002-9811-9995
e-mail: sylwia.zaborska@umcs.pl

PRAWO DO ODSZKODOWANIA ZA SZKODĘ SPOWODOWANĄ PRZETWARZANIEM DANYCH OSOBOWYCH Z NARUSZENIEM ROZPORZĄDZENIA RODO

Streszczenie

Pomimo znacznego upływu czasu obowiązywania RODO, wciąż pojawiają się zagadnienia budzące szczególne wątpliwości związane ze stosowaniem poszczególnych jego regulacji. Dowodem powyższego są liczne orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydawane na skutek kierowanych pytań prejudycjalnych sądów poszczególnych państw. Jednym z takich zagadnień jest chociażby kwestia poruszona w przedmiotowym artykule dotycząca odszkodowania przysługującego podmiotowi za naruszenie przepisów RODO przez administratora danych lub podmiot przetwarzający. Celem artykułu jest szczegółowa analiza orzecznictwa TSUE, które wyznacza kierunek interpretacji art. 82 RODO, jak również skonfrontowanie wniosków płynących z ww. orzeczeń z podejściem polskich sądów powszechnych.

Słowa kluczowe: szkoda, RODO, ochrona danych osobowych, odszkodowanie, zadośćuczynienie, art. 82 RODO.

WSTĘP

Naruszenie ochrony danych osobowych może wiązać się z szeregiem negatywnych konsekwencji dla sprawcy takiego działania lub zaniechania. Art. 4 pkt 12 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE z dnia 27 kwietnia 2014 r.¹ definiuje naruszenie

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu

ochrony danych osobowych jako naruszenie bezpieczeństwa. prowadzące do przypadkowego lub niezgodnego z prawem zniszczenia, utracenia, zmodyfikowania, nieuprawnionego ujawnienia lub nieuprawnionego dostępu do danych osobowych przesyłanych, przechowywanych lub w inny sposób przetwarzanych. Przedmiotowe naruszenie może bowiem skutkować poniesieniem odpowiedzialności administracyjnej, cywilnej oraz karnej przez sprawcę takiego naruszenia. W przypadku odpowiedzialności administracyjnej będzie się to wiązało z nałożeniem na sprawcę naruszenia kary finansowej. Natomiast przepisy karne zostały zawarte bezpośrednio w ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych². Uzależniają one kare, która grozi sprawy naruszenia od charakteru popełnionego czynu. Najdotkliwszą karą jest kara pozbawienia wolności nawet do lat trzech³. Niemniej jednak w niniejszym artykule szczegółowej analizie poddana zostanie odpowiedzialność cywilnoprawna, która wiąże ze sobą obowiązek zapłaty odszkodowania na rzecz podmiotu, którego przetwarzanie danych nastąpiło z naruszeniem przepisów RODO. O ile bowiem kwestia dotycząca odszkodowania w związku z poniesieniem szkody majątkowej, co do zasady nie przysparza większych problemów, o tyle wciąż liczne wątpliwości wywołuje materia dotycząca odszkodowania w przypadku wystąpienia szkody niemajątkowej. Pojawiają się bowiem obiekcje, czy do dochodzenia roszczeń z tego tytułu wystarczające jest samo naruszenie rozporządzenia, czy też podmiot dochodzący swoich praw musi ponieść z tytułu tego naruszenia określoną szkodę.

POJĘCIE SZKODY

Zasady odpowiedzialności odszkodowawczej administratorów lub podmiotów przetwarzających⁴, w stosunku do osób, które na skutek naruszenia przepisów RODO poniosły szkodę majątkową lub niemajątkową reguluje art. 82 RODO. Stosownie do ust. 1 omawianego artykułu „Każda

takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE z dnia 27 kwietnia 2014 r. Dz.U.UE.L 2016 nr 119, dalej jako: „RODO” lub „rozporządzenie”.

² Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1206), dalej jako „u.o.d.o.”.

³ Art. 107 u.o.d.o.

⁴ Na temat odpowiedzialności podmiotów przetwarzających zob. szerzej w M. Gawroński (red.) RODO. Przewodnik ze wzorami, Warszawa 2018, s. 387.

osoba, która poniosła szkodę majątkową lub niemajątkową w wyniku naruszenia niniejszego rozporządzenia, ma prawo uzyskać od administratora lub podmiotu przetwarzającego odszkodowanie za poniesioną szkodę”. Ustawodawca wprost dokonał rozróżnienia na szkodę majątkową oraz szkodę niemajątkową. Użycie spójnika „lub” oznacza, alternatywę nierozłączną, co wskazuje, że spełniona może być tylko jedna z przesłanek lub obie łącznie. W konsekwencji odszkodowanie może być należne osobie, która poniosła wyłącznie szkodę majątkową, wyłącznie szkodę niemajątkową lub obie łącznie. Odpowiedzialność odszkodowawcza dotyczy zarówno administratora oraz podmiotu przetwarzającego. Konkludując, według art. 82 RODO, administrator, czy też podmiot przetwarzający, poniesie odpowiedzialność w przypadku spełnienia łącznie następujących przesłanek:

- 1) poniesienie przez osobę szkody majątkowej lub niemajątkowej;
- 2) naruszenie przez administratora lub podmiot przetwarzający przepisów rozporządzenia;
- 3) zaistnienie związku przyczynowego pomiędzy powstałą szkodą a dokonany naruszeniem⁵;
- 4) wystąpienia winy w działaniu lub zaniechaniu administratora lub podmiotu przetwarzającego⁶.

Zgodnie z motywem 146 RODO, w sytuacji dokonywania interpretacji pojęcia szkody, należy je pojmować szeroko, przy uwzględnieniu orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości, w sposób, który w pełni wyrazi cele rozporządzenia. Interpretacja ta nie ma natomiast wpływu na roszczenia związane ze szkodami wynikającymi z naruszenia innych przepisów prawa Unii Europejskiej lub prawa krajowego państwa członkowskiego. Również art. 82 ust.4 RODO przejawia obowiązek traktowania szkody możliwie szeroko, kształtując przy tym zasadę pełnego odszkodowania. Zgodnie bowiem z jego

⁵ Zob. szerzej J. Schabowski, J. Markowski, Zasadność przyznawania odszkodowania na podstawie art. 82 RODO przez sądy za szkodę niemajątkową, „Monitor Prawniczy” 2024, Nr 4, str. 253-256.

⁶ N. Zawadzka [w:] RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz, (red.) E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz, Warszawa 2018, art. 82, s. 1050 – 1051. Por. także Wyrok TSUE z 11 kwietnia 2024 roku, C-741/21, GP PRZECIWKO JURIS GMBH, LEX nr 3703939.

brzmieniem: „Jeżeli w tym samym przetwarzaniu uczestniczy więcej niż jeden administrator lub podmiot przetwarzający lub uczestniczy w nim zarówno administrator jak i podmiot przetwarzający i zgodnie z ust. 2 i 3 odpowiadają za szkodę spowodowaną przetwarzaniem, ponoszą oni odpowiedzialność solidarną za całą szkodę, tak by zapewnić osobie, której dane dotyczą, rzeczywiste uzyskanie odszkodowania”.

Jak zostało to już powyżej zasygnalizowane, w komentowanej regulacji ustawodawca dokonał rozróżnienia na szkodę majątkową lub niemajątkową. W jednym z wyroków TSUE zaakcentował, że RODO samo w sobie nie zawiera odesłania do prawa państw członkowskich w zakresie rozumienia pojęć zawartych w art. 82 RODO. Do celów realizacji stosowania tego rozporządzenia wyrażenia „szkody majątkowej”, „szkody niemajątkowej” oraz „odszkodowania za poniesioną szkodę” należy w tożsamy sposób interpretować we wszystkich państwach Unii Europejskiej⁷. Przy czym podkreślenia wymaga, że w polskim porządku prawnym brak jest legalnej definicji pojęcia szkody. Powszechnie przyjmuje się, że szkoda stanowi uszczerbek, jakiego w swych dobrach lub interesach prawnie chronionych doznała określona osoba⁸. Naruszenie przepisów rozporządzenia może skutkować powstaniem uszczerbku na dobrach lub prawnie chronionych interesach majątkowych. Szkoda majątkowa może przybierać dwie formy: obejmować straty faktycznie poniesione przez poszkodowanego (*damnum emergens*) lub utratę korzyści, które poszkodowany mógłby osiągnąć, gdyby nie doszło do powstania szkody (*lucrum cessans*)⁹. Szkoda może mieć również postać niemajątkową. Uszczerbek niemajątkowy określany jest mianem „krzywdy” – na przykład krzywda, którą dana osoba poniosła wskutek chociażby naruszenia jej prywatności w efekcie bezprawnego ujawnienia jej danych osobowych¹⁰.

⁷ Wyrok TSUE z 4 maja 2023 roku, C-300/ 21, UI PRZECIWKO ÖSTERREICHISCHE POST AG, LEX nr 3529745.

⁸ M. Załucki (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 4, Warszawa 2024, s.824 – 825.

⁹ P. Litwiński, P. Barta, M. Kawecki, Zasady RODO, [w:] Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz, (red.) P. Litwiński, P. Barta, M. Kawecki, Warszawa 2018, s.823.

¹⁰ P. Fajgielski Komentarz do rozporządzenia nr 2016/679 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich

Jak słusznie podkreślano się w doktrynie, artykuł 82 RODO swoją konstrukcją przypomina odpowiedzialność odszkodowawczą z tytułu czynów niedozwolonych – w szczególności ze względu na przesłanki odpowiedzialności zbliżone do tych z art. 415 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny¹¹. W doktrynie przedmiotu zwrócono uwagę, iż omawiany art. 82 RODO, nie odwołuje się do istniejącej pomiędzy stronami relacji obligacyjnej – jako do przesłanki odpowiedzialności, której naruszenie mogłoby stanowić źródło obowiązku naprawienia szkody¹². Stanowisko przedstawicieli nauki jest spójne ze stanowiskiem Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, który oceniając skutki jednego z wyroków TSUE, podkreślił, że reguły ponoszenia odpowiedzialności za szkodę (niezależnie, czy szkodę majątkową, czy niemajątkową) ale powstała w efekcie naruszenia przepisów RODO, regulują przepisy kodeksu cywilnego. Natomiast sprawy z tego zakresu mają charakter spraw cywilnych – w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeksu postępowania cywilnego¹³ i rozpatrywane są przez sądy powszechne, szczególnie z uwzględnieniem art. 415 k.c., w zakresie jakim kwestia odszkodowania nie została uregulowana w RODO¹⁴.

ORZECZNICTWO TSUE

Szczególnie doniosłe w ustaleniu możliwości dochodzenia odszkodowania za szkodę jest orzecznictwo TSUE. Bogate orzecznictwo stanowi bowiem kierunek interpretacji art. 82 ust. 1 RODO. Jedną z przesłanek warunkujących dochodzenia odszkodowania jest powstanie szkody, natomiast nie każde naruszenie przepisów RODO będzie skutkowało wystąpieniem szkody, a w konsekwencji, nie za każde naruszenie wynikające z RODO będzie należało się odszkodowanie. Powstaje także pytanie o rozmiar szkody uprawniający do wystąpienia z pozwem o odszkodowanie – czy wystąpienie szkody nawet w

danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) [w:] Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2022, art. 82 s.696.

¹¹ (Dz.U. z 2024 r. poz. 1061) dalej jako „k.c.”.

¹² M. Gumularz, Wpływ regulacji odpowiedzialności odszkodowawczej w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych osobowych na systemy prawa prywatnego państw członkowskich, „Europejski Przegląd Sądowy” 2017/5, s. 33–34.

¹³ (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568) dalej jako „k.p.c.”

¹⁴ Ocena skutków wyroku TSUE z dnia 11 kwietnia 2024 roku w sprawie C-741/21 juris GmbH wydana przez Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych dnia 18 maja 2024 roku.

minimalnym zakresie jest wystarczające do realizacji uprawnień wynikających z art. 82 RODO. Poszukując odpowiedzi na przedmiotowe pytania należy sięgnąć do najnowszych wyroków TSUE.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że TSUE wielokrotnie w swoich orzeczeniach akcentował, że samo naruszenie RODO nie wystarcza do przyznania prawa do odszkodowania. Osoba domagająca się naprawienia szkody majątkowej lub niemajątkowej na podstawie art. 82 RODO musi dowieść, że naruszenie rozporządzenia spowodowało powstanie u niej szkody majątkowej lub niemajątkowej. Takiej szkody majątkowej lub niemajątkowej nie można zatem jedynie domniemywać ze względu na zaistnienie wspomnianego naruszenia¹⁵. TSUE w wyroku dotyczącym sporu pomiędzy BL - osobą fizyczną, a MediaMarktSaturn Hagen-Iserlohn GmbH, w przedmiocie naprawienia szkody niemajątkowej, której wspomniana osoba miała doznać w wyniku przekazania stronie trzeciej niektórych jej danych osobowych w efekcie błędu popełnionego przez pracowników tej spółki, podkreślił, że art. 82 ust. 1 RODO, należy interpretować w taki sposób, że osoba, która podejmuje działania celem uzyskania odszkodowania na podstawie przedmiotowej regulacji musi obok naruszenia przepisów rozporządzenia, wykazać także, czy naruszenie do którego doszło spowodowało powstanie u niej szkody majątkowej lub niemajątkowej¹⁶. Co istotne, w innym orzeczeniu TSUE przyjął, że obawa przed potencjalnym nadużywaniem danych osobowych przez strony trzecie, odczuwana przez osobę, której dane dotyczą, na skutek naruszenia rozporządzenia, może być przejawem szkody niemajątkowej w ujęciu art. 82 ust. 1 RODO¹⁷. Niemniej jednak sąd krajowy rozstrzygający daną sprawę musi każdorazowo zweryfikować i przeprowadzić w tym celu stosowne postępowanie dowodowe, celem ustalenia, czy samą obawę można przyjąć za uzasadnioną z nawiązaniu do osoby, której dane zostały w jakiś sposób naruszone¹⁸.

¹⁵ Wyrok TSUE z 11 kwietnia 2024 roku, C-741/21, GP PRZECIWKO JURIS GMBH, LEX nr 3703939.

¹⁶ Wyrok TSUE z 25 stycznia 2024 roku, C-687/21, BL PRZECIWKO MEDIAMARKTSATURN HAGEN-ISERLOHN GMBH, ANCIENNEMENT SATURN ELECTRO-HANDELSGESELLSCHAFT MBH HAGEN, LEX nr 3666347.

¹⁷ Wyrok TSUE z 20 czerwca 2024 roku, C-590/22, AT I BT PRZECIWKO PS GBR I IN., LEX nr 3727851.

¹⁸ Wyrok TSUE z 14 czerwca 2023 roku, C-340/21, VB PRZECIWKO NATSIONALNA AGENTSIA ZA PRIHODITE, LEX nr 3642726.

Przedmiotowy wyrok zapadł na tle sporu pomiędzy VB, będącą osobą fizyczną, a Natsionalna agentsia za prihodite (krajową agencją przychodów skarbowych Bułgarii), w przedmiocie odszkodowania za szkodę niemajątkową, jaką wspomniana osoba miała ponieść z powodu zarzucanego uchybienia przez ten organ władzy publicznej obowiązkom prawnym ciążącym na nim jako na administratorze danych osobowych. W analogicznym tonie wypowiedział się także TSUE w wyroku z dnia 20 czerwca 2024 roku dotyczącym żądania odszkodowania niemajątkowego za cierpienia doznane z powodu ujawnienia stronie trzeciej deklaracji podatkowej zawierającej dane osobowe osób, których dane ujawniono bez ich zgody, w następstwie błędu popełnionego przez administratora lub podmiotu przetwarzającego. W treści uzasadnienia wskazano bowiem, że sama obawa wyrażona przez osobę, że jej dane zostały naruszone poprzez ich ujawnienie podmiotowi trzeciemu jest wystarczająca, pod warunkiem, że obawa ta oraz mogące wynikać negatywne konsekwencje zostanie prawidłowo udowodniona¹⁹.

Natomiast w odniesieniu do minimalnego pułapu szkody, w jednym z wyroków,

w odpowiedzi na pytanie prejudycjalne złożone przez Varhoven administrativen sad - najwyższy sąd administracyjny w Bułgarii, TSUE zaakcentował, że: „art. 82 ust. 1 RODO należy rozumieć tak, że ograniczona w czasie utrata przez osobę, której dane dotyczą, kontroli nad jej danymi osobowymi z powodu publicznego udostępnienia tych danych online w rejestrze handlowym państwa członkowskiego może wystarczyć do spowodowania „szkody niemajątkowej”, pod warunkiem że osoba ta wykaże, iż faktycznie poniosła taką szkodę, nawet jeśli jest ona nieznaczna, przy czym to pojęcie 'szkody niemajątkowej' nie wymaga wykazania istnienia dodatkowych wymiernych negatywnych konsekwencji”²⁰. Przepis art. 82 RODO nie wymaga również, aby w następstwie dowiedzionego naruszenia przepisów tego rozporządzenia „szkoda niemajątkowa” podnoszona przez

¹⁹ Wyrok TSUE z 20 czerwca 2024 roku, C-590/22, AT I BT PRZECIWKO PS GBR I IN., LEX nr 3727851.

²⁰ Wyrok TSUE z 4 października 2024 roku, C-200/23, AGENTSIA PO VPISVANIYATA PRZECIWKO OL, LEX nr 3763091.

osobę, której dane dotyczą, musiała osiągnąć „próg *de minimis*” dla celów odszkodowania²¹. Odszkodowanie należy się więc w każdym przypadku, w którym naruszenie prawa pozostaje w związku przyczynowym ze szkoda, niezależnie od wagi tej szkody - majątkowej i niemajątkowej.

W odniesieniu do ustalania wysokości odszkodowania za powstanie szkody niemajątkowej tzn. zadośćuczynienia, z orzecznictwa wynika, że przede wszystkim sądy państw członkowskich powinny *ad casum* badać stan faktyczny danej sprawy celem ustalenia zakresu krzywdy poniesionej przed dany podmiot. Odrębnie niż ma to miejsce w przypadku szkody majątkowej, która koreluje z uszczerbkiem w dobrach majątkowych poszkodowanego, szkoda niemajątkowa odnosi się do często subiektywnych przeżyć i odczuć danej osoby. Szkoda niemajątkowa, niekiedy określana krzywdą, wynika z cierpień fizycznych lub negatywnych przeżyć psychicznych powstałych na skutek danego zdarzenia. Natomiast jak wskazuje orzecznictwo unijne: „W celu ustalenia wysokości odszkodowania z tytułu szkody, należnego na podstawie 82 ust. 1 rozporządzenia RODO – nie należy, po pierwsze, stosować *mutatis mutandis* kryteriów ustalania kwoty administracyjnych kar pieniężnych przewidzianych w art. 83 tego rozporządzenia, a po drugie, uwzględniać okoliczności, że na osobę dochodzącą odszkodowania wpływa kilka naruszeń tego rozporządzenia dotyczących tej samej operacji przetwarzania”²². Wartość odszkodowania za poniesioną szkodę niemajątkową musi być współmierna do jej rozmiaru, ponieważ osoba obowiązana do jej naprawienia może ponieść odpowiedzialność wyłącznie za normalne następstwa swojego działania lub zaniechania, z którego szkoda wynika²³.

Analizując powyższe wyroki stwierdzić należy, że TSUE konsekwentnie prezentuje jednolitą linię orzecniczą potwierdzając, że do dochodzenia odszkodowania nie wystarczy samo wykazanie, że naruszono przepisy RODO. Przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej jest przede wszystkim

²¹ Wyrok TSUE z 14 grudnia 2023 roku, C-456/22, VX I AT PRZECIWKO GEMEINDE UMMENDORF, LEX nr 3642730.

²² Wyrok TSUE z 25 stycznia 2024 roku, C-687/21, BL PRZECIWKO MEDIAMARKTSATURN HAGEN-ISERLOHN GMBH, ANCIENNEMENT SATURN ELECTRO-HANDELSGESELLSCHAFT MBH HAGEN, LEX nr 3666347.

²³ Art. 362 § 1 k.c.

powstanie szkody. Naruszenie RODO przez administratora lub podmiot przetwarzający może oznaczać, że będzie on musiał zapłacić odszkodowanie, ale tylko wtedy, jeżeli w związku z tym naruszeniem zostanie wyrządzona szkoda majątkowa lub niemajątkowa. Z drugiej strony w każdym przypadku wyrządzenia szkody – nawet minimalnej – podmiot danych może skutecznie domagać się odszkodowania za naruszenie RODO. W wyroku z dnia 4 maja 2023 r. TSUE przypomniał, że prawo do odszkodowania przewidziane w RODO jest uzależnione od spełniania trzech kumulatywnych przesłanek: naruszenia RODO, wystąpienia szkody majątkowej lub niemajątkowej wynikającej z tego naruszenia i związku przyczynowego między szkodą a naruszeniem²⁴.

Podkreślenia także wymaga, że rolą omawianego art. 82 RODO jest zapewnienie pełnej kompensacji powstałej szkody – zwłaszcza w sytuacji wystąpienia szkody o charakterze niemajątkowym. Odszkodowanie ma zmierzać do maksymalnego naprawienia szkody²⁵.

ORZECZNICTWO POLSKICH SĄDÓW POWSZECHNYCH

W sprawach dotyczących roszczeń z tytułu naruszenia przepisów dotyczących ochrony danych osobowych, właściwy do ich rozpatrzenia jest sąd okręgowy, niezależnie od wartości przedmiotu sporu.²⁶ Przepis ten stanowi regulację szczególną względem art. 17 pkt 4 k.p.c. Z uzasadnienia do projektu ustawy o ochronie danych osobowych wynika, że "(...) sądy okręgowe będą właściwe w sprawach roszczeń z tytułu naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych, niezależnie od tego, czy chodzić będzie o roszczenia majątkowe (niezależnie od wartości przedmiotu sporu) czy niemajątkowe. Decyzja o przyznaniu sądom okręgowym właściwości w sprawach roszczeń z tytułu naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych podyktowana została względami ekonomiki w tym chęcią zapewnienia szybkości postępowania. Liczba spraw rozpatrywanych przez sądy okręgowe jest

²⁴ Wyrok TSUE z 4 maja 2023 roku, C-300/21, UI PRZECIWKO ÖSTERREICHISCHE POST AG, LEX nr 3529745.

²⁵ Wyrok TSUE z 25 stycznia 2024 roku, C-687/21, BL PRZECIWKO MEDIAMARKTSATURN HAGEN-ISERLOHN GMBH, ANCIENNEMENT SATURN ELECTRO-HANDELSGESELLSCHAFT MBH HAGEN, LEX nr 3666347.

²⁶ Art. 93 u.o.d.o.

mniejsza niż sądy rejonowe”²⁷. W konsekwencji kierując się ekonomią postępowania oraz szybkością w załatwianiu spraw ustawodawca krajowy przekazał kompetencję do rozstrzygania kategorii spraw wskazanych powyżej sądom okręgowym.

Dochodzenie odszkodowania na podstawie art. 82 RODO nie jest obce także polskiemu wymiarowi sprawiedliwości. Polskie sądy powszechne, a szczególnie wydziały cywilne sądów okręgowym pochylały się już nad materią dotyczącą dochodzenia zadośćuczynienia na podstawie wskazanej powyżej regulacji. Przykładem jest chociażby sprawa rozpoznawana przez Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, pod sygn. akt II C 1228/19, w której to wyrok zapadł 17 marca 2022 roku²⁸. W niniejszej sprawie Powódka zażądała zasądzenia na jej rzecz odszkodowania opiewającego na kwotę 20 000,00 złotych na podstawie art. 82 RODO oraz ustalenia, że Pozwana spółka dokonała naruszenia osobowych Powódki. W przedmiotowym stanie faktycznym naruszenie przepisów RODO polegało na nieuprawnionym udostępnieniu danych osobowych Powódki podmiotowi trzeciemu. Okazało się, że pracownik Pozwanej Spółki w efekcie błędu, omyłkowo rozesłał do jednego z klientów za pośrednictwem e – mail plik zawierający załącznik. Załącznikiem tym był dokument o charakterze finansowym, który zawierał dane osobowe innych klientów spółki, w tym także dane osobowe Strony powodowej. W załączonym dokumencie znajdowały się informacje dotyczące imion, nazwisk, PESELI, adresów oraz umów łączących klientów z pozwaną spółką. Co istotne, w rozpoznawanej sprawie Sąd przyznał naruszenie RODO przez Pozwaną, wskazując, że na gruncie tej sprawy nastąpił zbieg podstaw odpowiedzialności do naprawienia szkody niemajątkowej na podstawie art. 82 ust. 1 RODO oraz naprawienia krzywdy - szkody niemajątkowej. Szkada niemajątkowa w ocenie sądu powstała na skutek naruszenia dóbr osobistych Powódki, tj. prawa do prywatności w odniesieniu do zachwiania możliwości decydowania o udostępniania

²⁷ Uzasadnienie projektu ustawy o ochronie danych osobowych, Druk sejmowy VIII kadencji Nr 2410, s. 41.

²⁸ Wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie, II Wydział Cywilny z dnia 17 marca 2022 roku, sygn. akt II C 1228/19, Legalis.

informacji o swojej osobie z art. 23 k.c. w zw. z art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Ustalając natomiast wysokość odszkodowania Sąd uwzględnił, że Pozwana bezpośrednio po nieuprawnionym udostępnieniu danych podjęła liczne czynności mające na celu zminimalizowanie skutków zaistniałej szkody i zapobieżenia dalszemu powiększaniu. W ocenie Sądu adekwatną wartością zadośćuczynienia, która pozwoli naprawić zaistniałą szkodę niemajątkową Powódki, jest tysiąc złotych. Powyższe orzeczenie dowodzi, że szkoda niemajątkowa może przybrać również postać lęku bądź obawy.

W innej sprawie Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 22 czerwca 2023 roku, orzekł, że ujawnienie danych osobowych funkcjonariusza publicznego w motywach wyroku stanowi naruszenie jego prywatności i uprawnia do odszkodowania. Niemniej jednak Sąd Apelacyjny działając jako sąd odwoławczy zredukował przyznane odszkodowanie przez Sąd Okręgowy do połowy i asesor komorniczy, którego pełne dane zostały nieumyślnie ujawnione w motywach wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego, otrzymał odszkodowanie w wysokości 10 000,00 zł. Ujawnienie danych miało istotne znaczenie, bowiem dane te dotyczyły asesora komorniczego w postępowaniu administracyjnym mającym na celu skreślenie funkcjonariusza z listy asesorów komorniczych – niezanonimizowany, udostępniony do Internetu wyrok zawierał rozważania w zakresie braku nieposzlakowanej opinii skarżącego. Były to więc, w ocenie Strony Powodowej, informacje mogące istotnie wpłynąć na ocenę pracy zawodowej. W uzasadnieniu Sąd Okręgowy podkreślił, że publikacja danych Powódki w sposób nieuprawniony nastąpiła z powodu wadliwego działania instytucji, która to instytucja winna zasługiwać na szczególne zaufanie obywateli. Sąd pod szczególną uwagę wziął także okres dostępności danych Powódki w Internecie. Fakt, że dane dostępne były w przestrzeni Internetu przez kilka lat, miał bezpośredni wpływ na ujemne przeżycia Powódki. W kontekście omawianej sprawy warto jednak zwrócić uwagę, że podstawą do zasądzenia zadośćuczynienia były przepisy kodeksu cywilnego o ochronie dóbr osobistych, a nie bezpośrednio art. 82 ust. 1 RODO stanowiący samodzielną podstawę do zasądzenia zadośćuczynienia w związku z naruszeniem przepisów tego rozporządzenia. Pomimo tego, że przepis ten

został przywołany w uzasadnieniu zarówno sądu I jak i II instancji to został wskazany wyłącznie uzupełniająco²⁹.

Na gruncie powyżej zaprezentowanych spraw wywieść można, że polskie sądy łączą regulacje wynikające z RODO oraz przepisów kodeksu cywilnego dotyczących ochrony danych osobowych. Takie łączenie reżimów jest dość mocno dyskusyjne, w szczególności, że odpowiedzialność RODO nie może być ograniczana przez prawo krajowe³⁰. Swoją aktualność zachowuje orzecznictwo wskazujące, że: „, dane osobowe nie są tożsame z dobrami osobistymi, chociaż pewne ich rodzaje mogą złożyć się na elementy tożsamości i prywatności. Zostały one objęte ochroną prawną dedykowaną im bezpośrednio, jako danym osobowym”³¹.

PODSUMOWANIE

Podmioty, które przetwarzają dane osobowe – zarówno w charakterze administratora jak i podmiotu przetwarzającego, muszą mieć świadomość, że ich działania lub zaniechania mogą mieć daleko idące skutki, szczególnie w związku z rosnącą świadomością społeczeństwa w zakresie praw związanych z przetwarzaniem danych osobowych. Odpowiedzialność odszkodowawcza określona w art. 82 RODO nie jest jedynym rodzajem konsekwencji cywilnoprawnej, z którą powinien liczyć się administrator lub podmiot przetwarzający u którego doszło do naruszenia danych. Pomimo tego, że regulacja art. 82 RODO stanowi samodzielną podstawę roszczeń odszkodowawczych to nie należy wykluczyć, że podmiot którego dane zostaną naruszone będzie wysuwał także roszczenia przewidziane prawem krajowym. Na podstawie zaprezentowane orzecznictwa krajowych sądów powszechnych wywieść można iż regulacja wynikająca z RODO będzie w szczególności łączona z instytucją związaną z ochroną dóbr osobistych.

²⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, I Wydział Cywilny, z dnia 22 czerwca 2023 roku, sygn. akt I ACa 352/23, Legalis. Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 grudnia 2022 roku, sygn. akt XXV C 559/22, Legalis.

³⁰ Motyw 146 RODO.

³¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2018 roku, sygn. akt I CSK 690/17, Legalis.

Podsumowując, TSUE prezentuje jednolite stanowisko wskazując, że samo naruszenie rozporządzenia jest niewystarczające do dochodzenia odszkodowania, każdorazowo takiemu naruszeniu musi towarzyszyć poniesienie szkody przez dany podmiot – majątkowej lub niemajątkowej. Artykuł 82 RODO, stanowiący podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej administratorów i podmiotów przetwarzających, wymaga kumulatywnego spełnienia określonych przesłanek: wystąpienia szkody (majątkowej lub niemajątkowej), naruszenia przepisów rozporządzenia, związku przyczynowego między szkodą a naruszeniem oraz winy sprawcy. Przy czym nie ma żadnego pułapu szkody materialnej, od której należałoby się zadośćuczynienie. Natomiast, co do zasady, jest ono należne w każdej sytuacji, w której doszło do naruszenia i doprowadziło do powstania szkody, w tym wzburzenia i obawy, po stronie osoby, której dane dotyczą.

Bibliografia:**Akty prawne:**

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE z dnia 27 kwietnia 2014 r. (Dz. U. UE. L 2016 nr 119).

Dyrektywa nr 95/46 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz. U. L 281).

Ustawa o ochronie danych osobowych z dnia 10 maja 2018 roku (Dz.U. z 2023 r. poz. 1206).

Ustawa kodeks postępowania cywilnego z dnia z dnia 17 listopada 1964 roku (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568).

Ustawa kodeks cywilny z dnia z dnia 23 kwietnia 1964 roku (Dz.U. z 2024 r. poz. 1061).

Orzecznictwo:

Wyrok Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2018 roku, sygn. akt I CSK 690/17, Legalis.

Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 grudnia 2022 roku, sygn. akt XXV C 559/22, Legalis.

Wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie, II Wydział Cywilny z dnia 17 marca 2022 roku, sygn. akt II C 1228/19, Legalis.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, I Wydział Cywilny, z dnia 22 czerwca 2023 roku, sygn. akt I ACa 352/23, Legalis;

Wyrok TSUE z 14 czerwca 2023 roku, C-340/21, VB PRZECIWKO NATSIONALNA AGENTSIA ZA PRIHODITE, LEX nr 3642726.

Wyrok TSUE z 4 maja 2023 roku, C-300/21, UI PRZECIWKO ÖSTERREICHISCHE POST AG, LEX nr 3529745.

Wyrok TSUE z 14 grudnia 2023 roku, C-456/22, VX I AT PRZECIWKO GEMEINDE UMMENDORF, LEX nr 3642730.

Wyrok TSUE z 25 stycznia 2024 roku, C-687/21, BL PRZECIWKO MEDIAMARKTSATURN HAGEN-ISERLOHN.

Wyrok TSUE z 11 kwietnia 2024 roku, C-741/21, GP PRZECIWKO JURIS GMBH, LEX nr 3703939.

Wyrok TSUE z 20 czerwca 2024 roku, C-590/22, AT I BT PRZECIWKO PS GBR I IN., LEX nr 3727851.

Wyrok TSUE z 4 października 2024 roku, C-200/23, AGENTSIA PO VPISVANIYATA PRZECIWKO OL, LEX nr 3763091.

Opracowania:

Fajgielski P., Komentarz do rozporządzenia nr 2016/679 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie

danych) [w:] Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2022.

Gawroński M. (red.) RODO. Przewodnik ze wzorami. Warszawa 2018.

Gumularz M., Wpływ regulacji odpowiedzialności odszkodowawczej w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych osobowych na systemy prawa prywatnego państw członkowskich, „Europejski Przegląd Sądowy” 2017/5.

Litwiński P., Barta P., Kawecki M., Zasady RODO, [w:] Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz, (red.) P. Litwiński, P. Barta, M. Kawecki, Warszawa 2018.

Schabowski J., Markowski J., Zasadność przyznawania odszkodowania na podstawie art. 82 RODO przez sądy za szkodę niemajątkową, „Monitor Prawniczy” 2024.

Załucki M. (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 4, Warszawa 2024.

Zawadzka N. [w:] RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz, (red.) E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz, Warszawa 2018.

Ocena skutków wyroku TSUE z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie C-741/21 juris GmbH wydana przez Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych dnia 18 maja 2024 r.

THE RIGHT TO COMPENSATION FOR DAMAGES CAUSED BY THE PROCESSING OF PERSONAL DATA IN VIOLATION OF THE GDPR

Summary

Despite the considerable time that has passed since the GDPR came into force, certain issues related to the application of its individual provisions continue to raise doubts. Evidence of this can be found in the numerous rulings of the Court of Justice of the European Union issued in response to questions referred for preliminary rulings by national courts. One such

issue, discussed in this article, concerns the right to compensation for violations of the GDPR by data controllers or processors. The aim of the article is to conduct a detailed analysis of the CJEU's case law, which sets the direction for interpreting Article 82 of the GDPR, as well as to compare the conclusions drawn from these rulings with the approach taken by Polish common courts.

Keywords: damage, GDPR, personal data protection, compensation, redress, Article 82 GDPR.